

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 7 fl.
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

 $\frac{1}{4}$ an 10 franci, $\frac{1}{2}$ an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătinindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oră 6 cr.
a treia-oră 5 cr.; și timbru de 30 cr.Redacția și administrația: Strada Poplăcii Nr. 15.
Telefon Nr. 14.

Se prenumără și la poste și la librării.

În România:

la dnul Carol Schuler în București, strada
Labirint nr. 4.Epistole nefrancate se refuză. — Manuscrise nu se înapoiază
Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom.

Dovezi noi pentru lucruri vechi.

Scrisoarea d-lui Vichentie Babeș din 9 Iunie 1882, publicată de dl Vasile Kogălniceanu, are pentru noi o importanță cu mult mai mare decât se nu ne îndemne a ne ocupa mai de aproape de cuprinsul ei.

Atât dl Mocsonyi cât și dl Babeș au răscălat a nu cunoaște indetul limba românească; discursurile și scrierile lor poartă adesea timbrul neclarității. Pe lângă această scădere dinși se mai folosesc de tactica a ascunde Românilor ținta lor politică. Din acestea două momente se explică confuzia ce încungiuă activitatea politică a acestor doi bărbați, pe cari îi găsim în continuă luptă cu masele poporului român.

La 1881 dl Babeș propagă în public principiul „solidarității” ca temelia politicii noastre naționale, ceea-ce însă nu-l împedea a produce cele mai mari disonanțe și desbinări în sinul comitetului dirigent al partidului.

La 1887 dl Babeș se pronunță în Mai, în conferința națională pentru așternerea unui Memoriu la împăratul, ceea-ce nu-l împedea ca la August să zică în comitet, că „Românii nu cu jalbe către Monarhi, ci atunci când ei vor ști să se arete primejdioși vor căștiga drepturile lor” (Vezi Eugen Brote, „Chestiunea română” pag. 135), și se lucreze apoi din toate puterile contra așternerii aceluși Memoriu.

La 1890 dl Babeș primește a fi șeful partidului și se angajază prin urmare a apăra și susține programul național în toate impregiurările, ceea-ce nu-l împedea ca se proclame într'un organ kossuthist „dualismul maghiaroromân”, drept ținta aspirațiilor române, a întreprinde în același timp raporturile cele mai intime cu metropolitul Miron, agentul guvernului, și a veni dela București cu un plic sigilat dela — prințul George Bibescu.

Dl Mocsonyi, care până la 1888 sta mai mult în planul al doilea al acțiunilor politice, intră la acel an în comitetul de direcțiune al „Tribunei”, și după un an ese de acolo fără-ca să spună Românilor pentru-ce a intrat și pentru-ce a eșit. Tot pe atunci d-sa contribuie la stabilirea textului Memorandului către împărat, pentru-ca în urmă să se opună așternerii lui și să nu măturisească în public alt motiv decât al oportunității.

La 1894, după-ce prin violență comitetul, național era „spart”, și partidul „disolvat” dl Mocsonyi se arată dispus a se pune în fruntea Românilor dacă se va schimba „tactica și spiritul luptei politice”. Modalitatea acestei schimbări dorite a rămas însă învălă într'un șir de cuvinte cu un înțeles tainic și vag.

Cheia tuturor acestor contraziceri și misterii o găsim în explicațiunile și lămuririle date în camera caritatis. O asemenea explicațiune și lămurire prețioasă cuprinde scrisoarea d-lui Babeș către Mihail Kogălniceanu. Eată ce găsim în ea:

„Cu componerea Memorandului (dela 1881) eram eu (Babeș) însărcinat; dar neputându-mă înțelege cu majoritatea comitetului asupra „concluziunilor” (— spre cât adevă ce pretindeam, ca prin acest manifest [adevă Memorandul], încă de pe acum să pregătim opiniunea publică pentru conflictul și criza cea mare ce căt de curând trebuie să decidă asupra sorții popoarelor Orientului, să ștergem prejudețele și preocupățiunile ce există în contra slavismului etc. etc., o tendență și direcțiune, pe care majoritatea considerându-o de prea cutezată și chiar periculoasă, nu se învoia s'o primească.”

Cu toate întotochiările franei scoatem cu puțință bunăvoință înțelesul ei clar și lămurit.

Pe la 1881, adevă doi ani după încheierea tratatului dela Berlin, care a

pus baza triplei alianțe, guvernele M. Sale se străduiau a convinge popoarele monarchiei despre primejdiile ce slavismul progresiv și agresiv poate să creeze pentru pacea europeană. Pentru asigurarea acestei păci cei doi Monarhi s'au aliat și a încheiat un tractat de pace, la care mai târziu s'a alăturat și regele Italiei. România, care se afla acum între puterea slavismului și între cele trei puteri mari din Europa-centrală trebuia și ea să se gândească în fața acelei „mari crize” la asigurarea neamului și a țerii. Regele Carol și ministrul seu Ioan Brătianu, aflau această asigurare în o apropiere de puterile mari centrale. De alt gând e străbătut însă — dl Babeș. D-sa, în contrazicere cu colegii sei, vrea „de pe acum” (adevă dela 1881), să „pregătească opiniunea publică pentru slavism și să steargă prejudețele și preocupățiunile, ce există printre Români contra Slavismului, pentru-ca „conflictul și criza cea mare” să-i găsească fără aceste prejudeți și preocupățiuni. Dl Babeș mai adauge cuvintelor sale două „etc. etc.” Nici dl Mihail Kogălniceanu, însemnatul bărbat de stat al României, dar' nici altcineva nu putea să rămână nedumerit asupra celor-ce trebuie să se înțeleagă sub aceste etc. etc., prin care se scurtează și se taie desfășurarea mai departe a planului de acțiune, calificat de colegii d-lui Babeș de „prea cutezat”, și „chiar periculos”.

Și dacă ar fi rămas cineva nedumerit, tot domnul Babeș, ajutorat de domnul Mocsonyi, l-ar fi lămurit prin cuvinte pronunțate mai târziu și tot în camera caritatis. Căci domnul Babeș, deși n'a aflat sprigin la Mihail Kogălniceanu, și deși a întimpinat opoziție la Români, el nu s'a lăsat de gândul lui a pregăti opiniunea publică pentru slavism și a șterge prejudețele și preocupățiunile Românilor contra slavismului; ba s'a apucat chiar de realizarea celor două „etc. etc.”

„Nu cu jalbe către Monarhi, ci atunci când Români vor ști să se arete primejdioși vor căștiga drepturile lor!” ne strigă dl Babeș în vara anului 1887, pe când ne pregătam să săvîrșim un act de lealitate către Monarhi și să dăm dovezi noi despre patriotismul nostru în impregiurările grele, în cari ne găsim. Să ne arătăm primejdioși! Cine n'ar înțelege în lumina scrisorii către Mihail Kogălniceanu această pretensiune a domnului Babeș? Dacă d-sa ar fi fost lăsat la 1881 să pregătească opiniunea publică, și să steargă la prejudeți și preocupățiuni așa precum a pretins, Români erau alții, puteau să dea mâna cu Rușii și în pozițiunea geografică importantă, ce ei ocupă, puteau să tragă o dungă groasă peste socoteala puterilor mari centrale. Eată cum ne puteam arăta primejdioși. Dar' ce s'ar fi ales în acest caz de monarhia noastră și de noi? La această întrebare ne răspunde dl Mocsonyi (la 1888), care

„nu crede, că în dezvoltarea monarchiei noastre și a situațiunii ei interne să se întempte un proces retrograd într'acolo (adevă în direcțiunea, ca idea unității monarchiei să se intruzeze în oare-care formă palpabilă. Angajându-ne (noi Români) pentru această idee (a unității monarchiei), abandonată chiar de dinastie, ne-am lega mâinile pentru cazul probabil, că dezvoltarea politică internă a Austro-Ungariei va face progres tot în direcțiunea de disolvare. (Vezi Eugen Brote, opul c. pag. 140).

Să nu ne batem dar' capul despre soarta monarchiei noastre, ea este decisă și anume într'o direcțiune, ce correspunde întocmai aspirațiilor slavismului agresiv și progresiv. Dacă noi Români n'am voi să înțelegem aceasta și ne-am angaja pentru o idee deja abandonată de toți factorii politici chiar și de dinastie — așa zice domnul Mocsonyi — ne-am lega mâinile pentru viitor. Și care ar fi scaparea noastră în mijlocul acestor deșastre și ruine ale viitorului? La această întrebare ne răspunde domnul Babeș prin „dualismul maghiaroromân”, — țelul final al aspirațiilor noastre

naționale, viitorul strălucit ce ne suride, de dragul cărnia nu trebuie să ne legăm astăzi mâinile! Ideea nu e nouă. Ludovic Kossuth a dezvoltat-o de-amănuntul în memoriile sale către principele Cuza, și și-a dat multe silințe ca să convingă pe Români despre minunăția ei, dar' prin aceasta ea n'a devenit nici mai lămurită și cu atât mai puțin realizabilă.

Pe când dl Babeș vrea să ne arătăm primejdioși, dl Mocsonyi e de opiniune, „că n'ar fi o tactică rea, dacă am spăria tripla alianță, monarchia și pe Maghiari cu o mică dosă de rusofilism”. (Vezi Eugen Brote op. c. pag. 137). Nu cunoaștem cumpăna d-lui Mocsonyi cu care cântărește „dosele”, dar' pentru fondul chestiunii nu împoartă, dacă doza va fi mai mare ori mai mică, nici dacă ne vom arăta primejdioși sau numai ne-am face ca-și-când am fi primejdioși. Fondul chestiunii rămâne neschimbat: Domnii Mocsonyi și Babeș s'au încercat să ducă pe Români pe cărări aventurioase; au pretins dela ei, ca să se întovărească cu de-al de Pázmány și Riemler; au voit să fie povățuiți de un prinț George Bibescu, care nici astăzi n'a renunțat la speranța de a ajunge cu ajutorul Rusiei pe tronul României; s'au încercat să-i pună în conflict cu dinastia, pentru care ei și-au vârsat sângele; au lucrat ca să-i desbina cu frații lor din regat și să împingă întreg neamul românesc în prăpastii. Nu-i vorba, din toate acestea n'au realizat ei nimic, fiindcă slăbiciunea lor s'a lovit de majoritatea poporului român treaz și de mîntea lui sănătoasă. Am precizat încă odată situațiunea acestor bărbați, nu pentru-ca am crede de nevoie să mai dăm o măciucă în carul cu oale, ci fiindcă vom să fixăm cât se poate mai bine activitatea și țelurile lor. Maghiarii i-au făcut adese părtași de protecțiunea lor și ni-i-au pus în față, ca „moderați”. Poate să vină timpuri, când vom ave nevoie să ne tragem socoteala și cu Maghiarii în această direcțiune.

Corpurile legiuitoare române s'au deschis ieri, de către M. S. Regele Carol. Însinte de a se de-chida, s'a servit un *Te-Deum* la metropolie.

„Germanismul în străinătate”.

Cunoscutul deputat Dr. Hasse, director al cancelariei statistice imperiale pentru Saxonia, a ținut în o ședință a Reuniunii germane din Berlin „Verein Deutscher Studenten” sub acest titlu o prelegere, ascultată cu viu entusiasm. Foile maghiare au luat și ele notiță despre această prelegere, vorbindu-se în ea și despre interesele rasei germane în Ungaria și încă într'un mod, cum nu li-a plăcut patrioților maghiari.

„În Ungaria”, — zice Dr. Hasse — „au locuit Germanii cu mult înainte Ungurilor. E deci o mare nedreptate (Numai?) de către sâlbatecii Unguri (numai atata?) dacă ei silesc atât pe acestia cât și familiile germane, săsești și bavareze, cari au imigrat mai târziu în Ungaria, ca să-și nege limba maternă. Aceasta n'o poate suferi națiunea germană! Răsboaiele secolului viitor vor decurge între două națiuni mari, între Germani-Englezi și Ruși. Câmpul de luptă nu va fi la Sedan sau la Lipsca ci în Ungaria. Pentru-ca victoria să fie pe partea germană e o impregiurare gravă, ba chiar unică, ca popoarele cari trăiesc în această țară să ne fie frați, ca să ne facă bune servicii de aliați.

„Nu vom da deci înderēt, ci trebuie să ne nisuiim cu toate mijloacele, ca Germanii din Ungaria nu numai să nu fie extirpați, dar' din contra să se avēte earași la o puternică conștiință națională. E rușine și obrăznicie de a fi ajuns așa departe. Germanii trebuie să facă ca Români să springiească guvernul numai pe lângă anumite condițiuni, pe lângă împlinirea anumitelor pretențiuni.

„De ce nu fac și Germanii astfel? Pentru-ca Maghiarii sînt „pretinși” prieteni și aliați ai noștri. Aceasta însă este ficțiune! Zilnic ne sosesc scrisori cu jalbe dela

frații noștri germani din Ungaria, în cari ni-se spune că se nimicește elementul german, căci sînt săraci și nu au școale.

„Pentru menținerea spiritului național în Ungaria trebuie să se eximită comisari germani, cari neconțent să predice crezul german de pe amvoanele bisericilor germane. Acești misionari, în loc de a căuta ca până acum deaurile încântătoare ale Elveției, să alege în Transilvania, cea cu regiuni aproape atât de frumoase și să împinteneze pe Germanii la luptă! Losinca tuturor să le fie: *Gedenke dass du ein Deutscher bist!*”

În fața acestor enunțaiuni ale Germanului Dr. Hasse, ne putem închipui, că Maghiarii nu pot rămâne rece, nefind — din fire — prea apatici!

Reinoirea dualismului.

Din prima zi a discuției asupra bugetului cisleithan în Reichsrath, nu trece aproape nici o ședință în care să nu se vorbească despre renoirea dualismului. Cetitorii noștri știu cum a pășit deputatul antisemit Dr. Schlesinger în data în prima zi a desbaterilor. Vom completa cuvēntarea sa reproducēnd aici și conclusele, la cari sus numitul deputat a ajuns.

Eată-le:

Putēnd acuma, din expunerile mai în urmă a pricepe delușit, ce poziție va lua Ungaria față cu Austria, când se vor începe negociațiile asupra pactului; și fuvētându-ne îndeajuns experiența, cum Ungaria a precedat totdeauna fără ori-ce considerație față cu Austria, astfel că partea ce o avem noi de plătit pentru cheltuielile comune pe anul 1896, se ridică la suma de 116 milioane; după-ce știm, cum a mănuit Ungaria politica tarifelor pe drumurile de fer totdeauna în dauna noastră, cum morile exportătoare jidano-maghiare au abusat de așa zisa procedere de faină rafinată (*V-redlungsprozess*), cum au înșelat statul cu taxe vamale și astfel prin produsele devenite mai ieftine în urma înșelătoriei la vami, au adus pagube foarte grave economilor și industriei austriece; șiind acuma, cum Ovremii din Ungaria ne îngreunează nouă Austriacilor creșterea vitelor; cum ne scumpește Rothschild petrolul tot prin înșelătorii dela vamă; după-ce ar v-tal, cum se amestecă Ungaria în mod cu totul nejustificat în afacerile politice ale noastre; recunoscēnd mai departe, cum tocmai Ungaria în primul rind este dată prada Ovremii și convingēndu-ne, că în astfel de impregiurări Austria nu poate duce popoarele sale spre bunăstarea și cultura mai mare — toate acestea cer în mod imperativ ca Austria să se facă pe deplin independentă de către Ungaria și de aceea propan următoarele puncte de rezoluțiune:

1. Mai bine să se proclame uniunea personală între Austria și Ungaria, decât ca Austria din nou să fie pusă într'o dependență păgubitoare nouă din punctul de vedere atât economic, cât și politic.

2. Banca austro-ungară la ori-ce cas trebuie destinată și afacerile vamești ale Austriei cu totul separate de cele ale Ungariei.

Urmează încă 12 puncte, cari însă se referă numai la Austria; numai punctul 8 am dor să-l reproducem anume: „Jidani să fie excluși de a face parte din administrarea băncii și din comisiunea supraveghetoare a băncii de stat.”

În ședința dela 12 Dec. ministrul de finanțe Bilinski, făcēndu-și expusul asupra bugetului a zis foarte puțin despre renoirea dualismului.

„Întrecut va fi cu puțință, zice, a întocmi o învoală, nu pot spune azi. Nădēduese însă, că ne va succede, deoarece-ce ambele guverne, și anume în optima formă, am vorbit noi înalaltă despre aceasta — au declarat, că-și vor da silință, a concede una alteia ceea-ce se poate concede în mod echitabil.

„Nădēduese, că nu se vor naște mari greutăți de principiu...”

Ear' respingēnd ata-urile deputatului Schlesinger, ministrul de finanțe a zis: „Guvernul este dator — este o datorință de onoare a guvernului austriac — a lua pe guvernul ungar în apărare”.

Uuul dintre fruntașii partidului german-liberal, Dr. Menger a făcut în aceeași ședință cum următoarea declarațiune: Fără orice rēutate, trebuie să o spun, că actuala *quota* nu correspunde cu stările faptice (Vii aprobări la stânga).

Ar fi de recomandat, că în negociațiile de astăzi asupra *quotai* să fie cuprinse și negociațiile asupra ordinei despre dările de consum. În anul 1867 aceasta s'a împlētat, pe când la renoiri mai în urmă aceste două afaceri au fost despărțite în dauna Austriei.

Guvernul și Camera nu și-ar îndeplini datoria, dacă n'ar apăra în privința aceasta dreptul Austriei în mod hotărīt.

Dr. Lueger: Apoi, mergem la-o laltă!

Dr. Menger: Dar' nu și cât privește tonul!

Dr. Lueger: Asta nu împoartă! Actualul șef al stânzei germane, D-rul Russ s'a pronunțat tot atunci în următorul mod:

„Chiar și la explicarea legilor despre pactul dualistic, administrațiunea ungară s'a făcut culpabilă de multe abusuri, la făptuirea cărora o administrație mai vestică nu s'ar putē hotărīt.

„Ca ori-care alt membru al acestei case cu tot atât de hotărīt și de tare credință dau expresie speranței, ca guvernului să succedă a ne prezenta un proiect de învoală, pentru care am putē vota cu conștiință împacată așa încēt să n'avem trebuință a cuceri cu străduință punct, cu punct numai pe timpul desbaterilor,

În sfrșit conducătorul partidului german-național Dr. Bareuther, a făcut următoarea declarație: „Noi nu ne ascundem părerea noastră și spunem: mai bine uniune personală, mai bine o bancă națională proprie-independentă, decât a ne da învoalea la o învoală, care ne face dependenți de Ungaria în urma unei *quote* nedrepte”.

Dela comitat.

Cu ocazia alegerilor de ieri, dl advocat I. A. Preda, președinte al clubului comitatens român din Sibiu, a rostit următoarele:

*Ilustre ale comite suprem!
Onorată congregațiune!*

Dați-mi voe, ca înainte de a se trece la actul de alegere al amployaților municipali, să fac atât în numele meu, cât și în al reprezentanților români din această congregație o declarațiune.

Între deputații români și sași din această congregație — după-cum de comun este știut — de mai lung timp a existat o frățească înțelegere, care făcea posibil nu numai ca toate alegerile ce erau de efectuit să se efectuească în deplină armonie, ci și ca toate celelate agende, ce aveau să-și aleze soluțiunea lor în această congregație, să se rezolveze în mod armonic și așa zicēnd fără deosebii respect la interesele speciale ale vre-unuia dintre cele două naționalități, ce formează marea majoritate a locuitorilor din acest comitat.

Înțelegerea aceasta, care până acum a adus fructe destul de bune, de astă-dată și din incidentul alegerilor ce tocmai au să se efectuească, s'a nimicit. Și anume s'a nimicit prin impregiurarea, că domnii deputați sași și respective corifeii și conducătorii acelora, cu cari până aci ne înțelegem frățește în toate chestiunile de o mai mare importanță și îndeosebi și în afacerile alegerilor municipale — de astă-dată nu numai nu au acceptat candidările clubului român municipal, pentru posturile de amployați rezervate până aci pentru Români, ci din contra au aflat de bine, ca să reducă de astă-dată numărul posturilor acelora ce până aci au fost ocupate prin Români și să pretindă chiar hotărīt, că într'un anumit cerc pretorial în mare majoritate de Români locuit — postul de prim-pretor să nu mai fie ocupat printr'un Român, ca până aci.

Ce-i va fi condus pe domni corifei sași la ținuta aceasta? Asta de astă-dată nu vom să o cercetăm și constatăm. Și aici ne mărginim deci numai pe lângă a constata faptul ca atara, pentru-ca opiniunea publică să cunoască motivul atitudinii, ce vom observa

noi, deputații români, atât la alegerile ce ne stau de astă-dată înainte, cât și peste tot în viitor.

Prin aceasta nu voesc eu să zic, că în urma lipsei de înțelegere ce s'a ivit, atitudinea noastră în viitor are să fie necondiționat ostilă și dușmănoasă: ci ceea-ce intenționez să zic este numai, că noi deputați români din acest comitat, ne rezervăm pentru viitor deplina libertatea acțiunii, văzându-ne avertizați a ne grupa și noi în viitor mai mult pe lângă interesele noastre speciale. precum vedem că vă grupați și d-voastră, dlor deputați din majoritate — tot mai mult pe lângă speciile interese ale d-voastre.

Puterea este astăzi în mâinile d-voastre, deși marea majoritatea a locuitorilor din acest comitat este de naționalitate română! Dela d-voastră deci singuri va atârna, tucrută veți afla de bine ce să așteptați la aceste alegeri de o parte justește așteptări ale locuitorilor români din comitat, de altă parte atitudinea Românilor, cari până aci au fost aplicați în ofiții.

Influența noastră asupra alegerilor efectuate a devenit cu totul paralizată prin faptul, că modelele noastre pretensium la adresa conducătorilor d-voastre, de astă-dată, nu au aflat așteptarea — după a noastră părere — cuvenită!

De aceea dar' eu mă simt îndatorat a face atât în numele meu propriu, cât și în al conaționalilor mei declarațiunea:

Că noi deputații români din comitat ne rezervăm deplina libertate a acțiunii în viitor — că nu vom lua parte activă la alegerile efectuate; ear' rezultatul acelor nu-l vom privi de eflux al ingerenței noastre, nici de un act destul de just și echitabil față cu Români, cari formează majoritatea precumpenitoare a locuitorilor din acest comitat.

Acestea vă rog să le luați spre știință!

Îndată după aceasta a luat cuvântul dl advocat Dr. Bruckner, care a apărut postia Sașilor și a zis că ei întotdeauna au căutat să fie echitabili față de concetățenii lor Români. Chiar și de aci încolo cu toate declarațiile răsoinice ale Românilor, ei vor căuta ca în bună înțelegere să rezolve afacerile comitatense.

Dl Partenie Cosma replică și arată, că cei cari au călcat pactul și au scăzut într'una posturile acordate Românilor, au fost Sașii. Atârna de altfel tot dela atitudinea Sașilor cum se se poarte pe viitor Români, cari nici prin declarația de acum nu vor să spună că se vor purta ostili în ori-ce împregiurare. La alegeri însă nu participă.

Dl advocat Arz von Straussenburg apără și d-sa pe frunzașii sași, cari deși nu aveau pact formal cu Români, au căutat în totdeauna să fie drepti.

Cronică politică.

(Evenimentele din Orient). Despre măceluri, jefuiri, incendii și alte asemenea vin deocamdată știri relativ sigure, confirmate și prin telegramele oficiale ale „Corr.-biuroului“, numai din districtul Van. Se înțelege, că telegraful special turcesc neagă și acestea. Dar' ceea-ce nu tăgăduesc nici isoarele turcești și despre ceea-ce conșună raporturile corespondenților din ori-ce națiune, este enorma miserie ce bântue mai în toate vilaietele răsculate din Asia-mică. Unul serie: „E grozavă nevoia în care zac Armenii de aici; cea mai mare parte au fugit în munți, spre a fi măcelăriți de Curzi; aco'o rătăcesc prin păduri, ascunși în peșteri, nemăncați și bătuți de frig, ploaie și altele.“

Altul telegrafează: „Mizeria ce domnește în părțile acestea în urma jafurilor, stagnării comerțului și a frigului este foarte mare; fără vre-un ajutor considerabil vor peri de foame zecini de mii de oameni. Ni-meni nu plătește biruri.“

„Kölnische Zeitung“ primește dela corespondentul seu, care acum călătorește prin părțile locuite de Armeni știrea, că acolo „bântue mizerie de nedescris: grânele și vitele le-au fost toate răpitate de Curzi, mii de familii au rămas fără spriginitorii lor, părinți și frați; veduve și orfane rătăcesc prin păduri, unde cad jertfă morții de foame.“

Ear' „Corr.-biuroul“ aduce depeșă din Constantinopol: „Raporturile consulilor europeni în Asia-mică toate vestesc despre mizeria mare ce din zi în zi crește.“

Patriarhul armean din Constantinopol scotește numărul Armenilor fără casă și masă la 1 milion.

„Osservatore Romano“ scrie, că Papa a mai trimis încă 20.000 franci în folosul victimelor, pe lângă cei 50.000 fr. ce trimisese patriarhul Azarian.

Comitetul anglo-armean în Londra a ținut zilele din urmă o întrunire, în care a dezbătut și asupra pasagiului acela din dis-

cursul de tron german, care se ocupă cu chestiunea armeană. Comitetul vede în el „încurajare directă la adresa Sultanului să-și continueze opera de distrugere în Anatolia“; de aceea comitetul a luat rezoluția, a provoca guvernele europene, să nu-și însușească vederile exprimate de împăratul Germaniei“. Ear' bătrânul Gladstone, de sigur rău informat, a scris prezidentului comitetului o scrisoare, în care spune: „Mă voui bucura, dacă manifestațiunea ar folosi a îndupleca pe guvernul nostru, că poate aștepta sprigină caldă din partea națiunii spre a cere și a exopera chiar prin forță dreptatea pentru Armenia. Căci cazul a devenit mai grav prin limbajul uimitor ce se atribute împăratului german.“

Dar' guvernul englez nu numai că nu s'a înduplecat ci din ontră, precum am mai reproduc ceva din „Times“ și precum dovedesc scrierile ziarelor englezești mai în fiecare zi, energia cu care se avântase pentru Armeni, aproape chiar și personal, scade rapid de o vreme încoace. Interesarea guvernului englez a dat așa de mult îndrăd, încât o depeșă din Londra dela 16 Decembrie anunță:

Marchisul Salisbury a refuzat, în interesul public, a primi în audiență deputațiunea creștinilor armeni.“

Ce schimbare uimitoare între acum și atunci când înainte de aceasta cu vro șese săptămâni marchisul Salisbury cetea, într'o întrunire publică, scrisoraa autografa a Sultanului și tuna și fulgera contra lui! Cum se schimbă vremele! De ce oare a slăbit dragostea Englezilor către Armeni? Răspuns obicinuit ar fi: intrigile diplomatice în misteriosul Jildis-Kiosk, unde trag ițele principale: Șeik-ul-Islam, favoritele și eunuchii. Poate vom afla în curând ceva mai deslușit.

Lupta în comitate.

Din Bistrița.

În 30 Oct. n. congregația comitatului nostru Bistrița-Năsăud, și-a ținut ședința sa ordinară de toamnă.

Această ședință a fost tare interesantă și foarte instructivă pentru noi Români. Ne-am convins adevărat, că dacă noi față de noi și interesele noastre, suntem indiferenți, atunci totdeauna suferim înfrângeri și umiliri și pierdem chiar și cu dreptul amănă; și aceasta mai ales, că nu ne prezentăm totdeauna toți; lăsam ca peste interesele noastre să hotărască străinii, veneticii și dușmanii nostri.

Prea mult credem în soarte.

Mai toate propunerile Românilor, au căzut numai cu câte 2 — 3 voturi, ceea-ce nu se întâmpla dacă se prezentau toți membrii români la ședință.

Dar' să încep cu descrierea pe scurt a ședinței.

S'au pertractat peste 100 obiecte, mai interesante au fost următoarele:

Membrul Sas Fischer, face propunerea, că ori-ce statut, sau regulament, ce s'ar face pentru comitat, să se tipărească în toate trei limbile, și înainte de ședință cu câteva zile să se împartă pe la membri spre studiere. Un membru propune să se tipărească numai în limba statului. Punându-se la vot, propunerea lui Fischer cade. Eată cum se respectează legea poreclită de naționalități într'un comitat în care trei părți sunt Români.

Față cu introducerea matriculelor civile, preotul Grăpini, arătând absurditatea ordinațiunii ministeriale referitoare la traducerea, adevărat maghiarismul numelor, după-aceia împreună cu preotul Sas Müller, ia în zeflema acea ordinațiune, propune, că congregația să roage pe ministru să-și retragă acea ordinațiune.

Această propunere s'a primit, căci singur fișpanul cu mameleci lui, cari votează la „Behel“, au văzut ilegalitatea și absurditatea ordinațiunii ministeriale.

Față cu raportul vicișpanului, despre starea comitatului în jumătatea primă a anului curent, zelosul și neînfrântul membru Dr. Dumitru Ciuta, arătând defectele lui precum și nedreptățile față de populațiunea română constatând, că numărul amloiaților de Români este în foarte mare proporție cu numărul locuitorilor Români din acest comitat, luând în zeflema și ilustrând cu casuri concrete cum se îndeplinesc locurile vacante de amloiați; aduce un cas recent din Năsăud unde șovinistul proto-jude Bodó, fără nici un scrupul, cu cea mai mare desconsiderare a legii delatură din candidație indivizi calificați și experți, numai pentru că s'unt Români și numește în postul de medic, pe un — Galițian — u magyar — care pe lângă aceea, că nu are diplomă de medic nostrificată la noi, aměsurat legilor existente și pe lângă, că nu știe nici o limbă, dar' nu este nici cetățean ungar; arată mai departe, cum se vând și se manipulează pădurile grănițerești, cu daune enorme, fără știrea proprietarilor;

astfel în urma acestora propune, să se dea raportul la o comisiune, care se va alege din sinul congregației, și care la proxima ședință să vină cu un raport detaliat față de raportul vicișpanului. Aceasta propunere încă s'a primit.

La propunerea comitatului Csanađ, că adevărat toate școalele să se prefacă în școale de stat, preotul Monda și advocatul Dr. Tripon, protestează contra ideii de a se trece școalele profesionale în mâna statului, și propun, ca această înafară propunere, nu numai să nu se iee la cunoștiință, cum era propunerea comisiei administrative, ci hotărît să se respingă. Punându-se la vot, propunerea lui Monda, cade cu 2 voturi.

La propunerea comitatului Bichș, referitoare la schimbarea legii electorale, advocatul Dr. G. Tripon arată și cere să se iee la protocol și principii, de cari trebuie să se călăduzească o lege dreaptă electorală, adevărat egal, ștergerea tuturor privilegiilor și castelor, arondarea dreaptă a cercurilor electorale etc.

Îndeșter, căci și acum se primește propunerea comisiei administrative, că adevărat propunerea comitatului Bichș, să se iee spre știință; ceea-ce atâta ar însemna, că suntem de acord cu acea propunere.

Contra propunerii comitatului Zemplén, pentru participarea și defilarea naționalităților și comitatelor la millenii, protopopul Deac, contestează ori-șui dreptul de a ne reprezenta pe noi Români la millenii, deoarece-aceasta este numai o sărbătoare națională maghiară, și nici decât a statului. Să poștească Maghiarii să se falească cu penelul, nu cu ale naționalităților nemaghiare. Când noi Români, nu peste mult vom sărba al 2-lea milleniu, de când marele Traian ne-a adus pe aceste locuri, nu vom cere dela Maghiari să ne ajute, nici să se bucare deopotrivă cu noi. Tot contra participării la millenii, vorbește și preotul Candale, arătând că noi și pentru aceea nu putem participa la sărbătoarea aceasta național-maghiară, căci pe toate terenele suntem asupriți, prigoniți, trațiați de temniți, când vorbim adevărat, spoliați de toate drepturile, și încercări cu o mulțime de dări și aruncuri. Propune ca comitatul nostru să nu participe la aceea sărbătoare. Se înțelege, că și această propunere a avut soartea celor de mai înainte.

Astfel s'a ficut această ședință fatală, dar' totodată plină de învățături pentru noi. Din nou ne-am convins adevărat, că dacă toți membrii români vor participa la ședințe, și vom ține umăr la umăr, totdeauna vom triumfa, știind mai ales aceea, că numai ne-păsarea și indolența noastră este cauza, că suferim atâtea înfrângeri și încălecări a drepturilor noastre.

În lături deci cu indiferentismul și cu egoismul! La lucru! Și al nostru e viitorul.

Observ, că frații sași la această ședință, mai la toate obiectele au votat contra noastră. Cam totdeauna ne trag pe sfoară frații sași; puțin razim putem pune pe ei. Când nu s'unt obiecte, ce ating interesele lor, atunci nu se prea prezentază la ședințe, și căți vin votează contra noastră. Deci să fim și noi prudenți și circumspecți, dar' nu perfizi. Să ne răzimăm numai pe noi, și să ne încredem numai în puterile noastre. Să nu uităm de devisa lui Mihai-Viteazul:

„...O Români creștini!
N'asteptați scăparea dela cei străini!!“

În 14 Noembrie n. a fost alegerile municipale în întreg comitatul. Despre alegerea din cercul Șieului și al Năsăudului, vi-s'a raportat. Iertați-mi să vă scriu ceva despre alegerea din cercul Sângeorgiului. A fost o luptă din cele mai desparate, desfășurată mai ales din partea stăpânirii. Nu-i vorba și ai nostri au avut de lucru, și biruința raportată, nu puțin ostenele și jertfe a costat. Partea leului la această biruință, o are, fără a face complimente, aprigul luptător și conducător național Dr. Ciuta.

Stăpânirea a pus în mișcare întreaga haită de slujbași, tot aparatul de care dispune, precum și toată jidovimea, care s'a încuibat în comitatul nostru așa de tare, încât eugeți că ești în Galiția sau în Palestina. Matadorul Jidovilor, Brecher, a angajat pe fiecare în scris, chiar și pe creștin, cari se înțelege, atrăna cu cărămele dela ei; le-a pus trăsuri la dispoziție; am văzut birje din Bistrița, ducând la urnă Jidovi din Bărgău. Nu știam ce să cred de pre atotputernicia acestui sistem putred, și despre minciunosul liberalism, când în ajunul alegerii, auziam că protojudele cercului laad — antipaticul Sas Storch — care numai ce este român nu poate suferi — umbra pe la cei mai puturoși și plini de lepră Jidovi, fără a se teme că va țâi boala, veniți de prin Bucovina, Galiția etc., angagiându-i să meargă la alegere. Dar' toate au fost îndeșter; mulțumită interesului ce l-au desvoltat preoții, cari punându-se în fruntea poporului, au pășit la urnă cu fruntea ridicată, conștii de

drepturile noastre și de datornițele ce le are un preot român, mai ales în aceste timpuri de grea încercare; și au făcut de au triumfat programul național în întregimea sa. Să fi văzut când presidentul electoral a anunțat rezultatul alegerii, cum trenura Măria Sa dl Storch, de năcăz și mânie, că pe lângă toate sfurtările și uneltirile sale, a rămas de rușine. Rușine să-și fie!

Majoritatea noastră a fost cu vre-o 50 de voturi. :

An fost aleși: iubitul martir Gerasim Domide, protopopul Simeon Monda, preotul Silviu Sohorca, preotul Zaharie Bulbuc, învățătorul și candidatul de preoție Elisau I. Dan, medicul Dr. Andreiu Monda și protojudele pensionat Ioan Iosip.

În 30 Decembrie n. va fi alegerea amloiaților comitatensi. Să fim atenți! Fiecare să fie la postul seu! Să nu lipsească nici un membru. Să pretindem respectul ce ni-se cuvine, să nu mai pactăm spre detrimentul nostru. Ori o învingere strălucită, ori o cădere glorioasă; dar' numai răzimați pe puterile noastre. Se arătăm, că la noi acasă, noi suntem stăpâni; dar' nu căți venetici, fără casă și masă, fără țeară și fără durere de patria noastră, pe care noi cu sângele nostru o apărăm și o am apărât mai de 2000 de ani, și nu căte lăpădături, cari numai pentru căpătueală fac gură, și arată interes față de această nefericită patrie.

Deci: *vident conclus!*

Codrul.

Arad, 17 Decembrie 1895.

S'a raportat aici rezultatul favorabil al alegerilor din comitatul Aradului. Despre soartea verificării lor, știam atâta, cât ni-s'a dat de știre prin foile maghiare, adevărat că s'a nimicit alegerea din cercul II. Pecica și din Sămbăteni, dar' oficios nu ni-se comunicase nimic.

Vorba era să se seducă prin publicațiunii neadeverate, ca apoi la congregațiune să fim surprinși de o soluțiune neașteptată.

Într'aceasta se fac pregătirile în ambe taberele. Vicecomitele emite un circular secret către protopretori, în care zugrăvind în colorii vii pericolul ce amenință maghiarismul, prin acțiunea Românilor, îi îndrumă pe acestia a face în persoană verbungul pe la toți membrii maghiari și patriotici, ca să nu rămână nimenea acasă, și să prevină în chipul acesta o eventuală surprindere din partea Românilor. În alt circular earăși invită la conferență confidențială pe adicții sei, această conferență patriotică se și ține Luni în 9 Decembrie, după-aceia în numărul din 8 Decembrie, va să zică cu o zi înainte, apăruse în „Tribuna“ „Convoarea... tuturor membrilor români pe 15 Decembrie“, subscrișă de V. Mangra, A. Suciș și P. Truța. Directorul seminarului român etc. Aug. Hamsea bag-seamă nu se scotoțește pe sine de Români și în aceste zile de grea ispită se duce la conferența din sala comitatului, de unde se aruncă lațurile asupra poporului românesc. (Să-și fie rușine! Red. „Trib.“) Luăm la cunoștiință această lăpădare de neam a Preacuvioșiei Sale A. Hamsea și conspirație contra partidului național.

În 16 era să fie restaurațiunea și noi tot nu mai știam ce e cu mandatele noastre, în sfârșit după insistență, la vicecomitele găsim pe cale privată în seara zilei 14 Decembrie că: 23 de mandate s'unt suspinse dela dreptul participării la congregațiunea din 16 Decembrie, sub diferite pretexte: unul că nu l'a expirat timpul de apelațiune *ergo* n'au putut fi definitiv verificați, altul că s'a ordonat investigațiunea și investigațiunea nu-i gata, și earăși altul ca să se justifice, că e locuitor și contribuent pe teritorul comitatului ori ba, altul nimicit în prima instanță din defecte de formă etc. etc. Într'aceasta 23 mandate erau ale lui: Mangra, Dr. I. Pop, Dr. G. Popa, Dr. I. Suciș, Aurel Suciș, R. Ciorgariu, A. Raicu, I. Herbal, Dr. Hotoran, Dr. Trailescu, Dr. Barbu, Tr. Vașan, Ognean ș. a., cea mai mare parte câte cu 2 mandate. Adevărat atâtea mandate eluptate cu atâtea bărbăție, simplamente le ia din mâna aleșilor, prin trasături de penă a unui târtan notar comitatens. Profesorul Ciorgariu, prin poliție este încunoștiințat, că nimicindu-se mandatele n'are vot în congregațiunea din 16 Decembrie, ca nu cumva să meargă acolo, și a trebuie să deee revers, că l'a s'a publicat ucuzul. Aleșii din Șiria, 7 la număr, n'au primit de fel hotărâre în scris, nici în ziua de astăzi, după congregațiune și numai din raportul general au înțeles oficios, că mandatele din Șiria s'unt nimicite, și cei-ce s'au prezentat au trebuit să părăsească sala congregațională.

Povestea vorbii: lupul își schimbă părul năravul însă nu, și Turcul tot Turc rămâne, poți din constituțiunea Angliei, în mâna lui tot în belciug se prefacă. Un memento celor-ce visează de activitate sub sistemul actual de guvernare.

În preseara alegerii Aradul era formal tăbărit de membrii congregațiunii. Ucuzul vi-

cișpanului și-a avut efectul, nu se pomeneste să se mai fi prezentat în număr atât de mare membrii congregațiunii, să mântue patria de năvala Valahilor.

În aceeași vreme, Duminecă după am. și-au ținut și Ungurii și Români conferențele. Dincolo s'au organizat iudeo-maghiarii în partid comitatens; din cinsto s'a ajuns și pentru un protopop român, anume protopopul Vasile Beleş, un charge, el este ales de president al clubului iudeo-maghiar din Radna. Va să zică protopopul Beleş se lăpădă de turma sa. Ispitească scripturile și-și va afla acolo care este numele preotului nămit.

Conferența română, bine cercetată de preoți și țerani, sub presiul lui P. Truța, adoptează în unanimitate însușește propozițiunile comisiei de 15, al cărei raportor e părintele V. Mangra, și anume: 1. se enunță solidaritatea pe baza programului național. 2. Se alege un comitet central executiv de 30, care comitet se însărețează cu organizarea cluburilor cercuale. 3. Să adoptează en bloc planul de luptă pentru ziua de 16 Decembrie.

În dimineața congregațiunii se postează în sala comitatului într'o falangă compactă Români, „subă la șubă“ sub conducerea inteligenței și a preoțiilor, gata a sări unul pentru toți și toți pentru unul. În acest demn chip s'a făcut prima intrare în lupta comitatensă, după un lung, lung răpaus. Era o admirabilă priveliște.

Se deschide ședința, între nădușite „Ejen-uri, și taberele așteptau cu ochii schînteind, prima ciocnire.

Momentul n'a întârziat. Comitele-suprem pune la ordinea zilei restaurarea. În sensul legii numește în comisiunea candidatoare pe trei din ai sei și tot dînsul propune apoi congregațiunii pentru alegere încă pe trei, pe contele Zselinszky, Boros Béni și Beles János. Acum se scoală martirul Veliciu între murmurul contrariilor, și rostește primul cuvânt românesc; contrarii încep în țipete de „abzug“, Români îl aclează cu „să trăiască Veliciu!“, se adresează apoi către presidiu să instruze pe acela îndrăsnit, care îl intrerupe, că are drept să vorbească românesc. Și vorbește Veliciu așa cum știe el, cu foc și cuvinte, storcând respectul contrariilor și admirarea tovarășilor sei. El reclamă respectarea drepturilor noastre de limbă și de reprezentațiune în ofițiile comitatense. Drept aceea propune și un membru român în comisiunea candidatoare, pe domnul Petru Truța.

„Alföld“ caracterizează așa pășirea Românilor: „Netăgăduit interesantă este această alegere. De loc la început apare, că românimea a venit organizată în sala mare, și i-se stringe inima omului, când vede pe Veliciu sculându-se și propunând în dulce limba sa, ca în comisiunea candidatoare să se aleagă și un Român.“

„Oare așa a trebuit aceasta să se întâmple, ca la alegeri primul cuvânt să fie străin?“

„Și pe când bunul orator popular, al cărui tip îndesat abia se vede de lângă masa verde, vorbește înălțat, în sală răsuna plăcerea și displăcerea.“

„Afară cu el, nu-l ascultăm, nu-l pricemem“, răsuna din partea Ungurilor.

„Să trăiască“, strigă Români și din sgomot se vede, că s'unt ei destui, gata de luptă și răboiu.“

Chiar aceasta am voit și noi să se constate.

Acum a urmat să se facă prima probă a puterilor, la votarea asupra comisiei candidatoare. Ai nostri nu erau încă toți de față, căci unele trenuri încă nu sosiră. Dar' totuși Truța intrunește 75 voturi, aveam dar' o falangă de 75 voturi sigure. Contrarii stau umițiți de solidaritatea cu care intrau la urnă țerani după conducători lor, cum le rup ședelele octroate de notari și cer dela preoții lor de cele românești.

Au urmat apoi a egerile. La posturile de vicecomite, protonotar, president al scrierei orfanale și la 6 protopretori s'au candidat numai câte unul, nu era dar' posibilitate de votare contra lor. Contrarii i-au acleat cu „Ejen-uri, dar' un singur „să trăiască“ n'a răsuna. Tacerea de multe-ori exprimă mai mult decât cuvintele.

Lupta s'a încins numai la 3 protopretoriale, și anume, la un cas de permutare, căci numai 2 locuri erau vacante. La cazul de permutare, voturile românești au trântit pe „pașă“ Csukay din Șiria, fostul solgăbiru, care era vorba să avanseze acum, dar' urește din fire pe Români, contracandidatul a fost Ungur, acesta s'a ales, pentru noi era irelevant că cine, numai Csukay să cadă, fie că și-a tras alesul învățătură din pășinile antecessorului seu.

La Pecica era să impună earăși pe un pronunțat inamic al Românilor, un „ingâmflat genty“, pe vicenotarul Boros; și aci voturile române l-au trântit, lăsând să reiese contrarul seu, căruia nu l'a dat atâtea importanță.

